

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobce: **JUDr. V. A.**, zastoupen JUDr. Lubomírem Müllerem, advokátem se sídlem Symfonická 1496/9, Praha 5, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 27. 8. 2013, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 31. 3. 2015, č. j. 34 Ad 42/2013 - 32,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Rozhodnutí krajského soudu

[1] Krajský soud v Brně (dále jen „krajský soud“) zamítl rozsudkem ze dne 31. 3. 2015, č. j. 34 Ad 42/2013 - 32, žalobu, jíž žalobce napadl rozhodnutí žalované ze dne 27. 8. 2013, č. j. X, o zamítnutí námitek žalobce proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“) ze dne 29. 7. 2013, č. j. X. Rozhodnutím zamítla ČSSZ žádost žalobce týkající se zápočtu doby studia na vysoké škole jako doby důchodového pojištění dle ustanovení § 24 odst. 5, § 25 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o mimosoudních rehabilitacích“), a dle ustanovení § 68 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), ve spojení s ustanovením § 95 zákona

č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do 31. 12. 1995 (dále jen „zákon o sociálním zabezpečení“).

[2] Žaloba se týkala zákonnosti postupu žalované při zvoleném způsobu zápočtu doby studia na vysoké škole jako doby důchodového pojištění. Žalobce především namítal, že období jeho skutečného studia (od 1. 10. 1949 do 30. 9. 1951) mělo být hodnoceno fiktivní délkou 2922 dnů za použití zákona o mimosoudních rehabilitacích a období od jeho vyloučení z vysoké školy a nástupu k výkonu práce u Pomocných technických praporů (dále jen „PTP“) až do konce předpokládané doby studia (od 1. 10. 1951 do 30. 9. 1953) mělo vedle toho být započteno dle obecně platných předpisů.

[3] Krajský soud se ztotožnil se závěry žalované, která námitky žalobce zamítla s tím, že stejnou dobu, tedy dobu od 1. 10. 1951 do 30. 9. 1953, nelze hodnotit dle obou zákonů současně a započítala žalobci skutečnou dobu studia i dobu neuskutečněného studia z důvodu vyloučení dvojnásobně jako dobu zaměstnání ve III. pracovní kategorii, přičemž neprovedla zhodnocení souběžné doby zaměstnání v I. AA pracovní kategorii pro období od 1. 10. 1951 do 30. 9. 1953.

[4] Na podporu svého názoru upozornil krajský soud na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2004, č. j. 7 Ads 25/2003 - 44, jehož podstata je dle krajského soudu aplikovatelná na předmětnou věc.

[5] Na základě výše uvedeného krajský soud zamítl správní žalobu jako nedůvodnou.

II. Kasační stížnost stěžovatele a vyjádření žalované k ní

[6] Žalobce (dále též „stěžovatel“) napadl výše uvedený rozsudek krajského soudu v celém rozsahu kasační stížností podanou v zákonné lhůtě. Důvody kasační stížnosti výslovně podřadil pod ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[7] Nesprávné právní posouzení věci spatřuje stěžovatel v tom, že skutečná doba jeho studia měla být dle ustanovení § 24 odst. 5 zákona o mimosoudních rehabilitacích započtena pro účely důchodového pojištění jako dvojnásobek celkové čtyřleté doby studia, tedy jako 8 let. Následné období od 1. 10. 1951 mělo být vedle toho počítáno dle obecně platných předpisů jako odpracované. Zákon dle stěžovatele nenaznačuje, že by kvůli dvojnásobnému zápočtu denního studia mělo dojít k nezapočtení skutečně odpracovaného období. Stěžovatel zároveň upozornil na smysl zákona, kterým je vytvoření právní fikce za účelem zmírnění křivd způsobených za minulého režimu.

[8] Krajský soud dle stěžovatele nesprávně aplikoval na daný případ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2004, č. j. 7 Ads 25/2003 - 44. Předmětný rozsudek měl reagovat na situaci dálkového studia probíhajícího paralelně se zaměstnáním, nikoli na situaci řádného denního studia.

pokračování

[9] Na základě uvedených argumentů stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu v celém rozsahu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[10] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že plně souhlasí s rozsudkem krajského soudu. Zároveň vyjádřila názor, že rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2004, č. j. 7 Ads 25/2003 - 44, na předmětnou situaci dopadá. Ačkoli žalobce nestudoval dálkovou formou, podstata právní věty rozsudku je stejná. Tou je dle žalované zabránění tomu, aby bylo období (v daném případě od 1. 10. 1951 do 30. 9. 1953) zhodnoceno trojnásobně. Smyslem uvedených ustanovení zákona o mimosoudních rehabilitacích je totiž zhodnotit období předpokládaného studia pouze dvakrát.

[11] S ohledem na uvedené navrhla žalovaná zamítnout kasační stížnost stěžovatele jako nedůvodnou.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[12] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a přitom sám neshledal vady uvedené v odst. 4, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[13] Ze spisu vyplynuly následující podstatné skutečnosti, které nejsou mezi stranami sporné. V období od 1. 10. 1949 do 30. 9. 1951 studoval stěžovatel na vysoké škole. Předpokládaná doba studia měla být od 1. 10. 1949 do 30. 9. 1953. Studium však stěžovatel nedokončil, jelikož byl dne 30. 9. 1951 z vysoké školy nezákonně vyloučen a od 1. 10. 1951 povolán k PTP, kde vykonával práci. Stěžovateli bylo jako doba důchodového pojištění započítáno na základě ustanovení § 24 odst. 5 a § 25 zákona o mimosoudních rehabilitacích 8 let, tedy dvojnásobná hodnota předpokládané doby studia na vysoké škole. Stěžovatel se způsobem zápočtu doby studia na vysoké škole jako doby důchodového pojištění nesouhlasil a 1. 7. 2013 požádal o přepočtení důchodu tak, aby byla doba důchodového pojištění v tomto období započítávána pomocí zákona o mimosoudních rehabilitacích i obecně platných předpisů. Rozhodnutím ČSSZ ze dne 29. 7. 2013, č. j. X, byla žádost o přepočítání důchodu zamítnuta, proti čemuž podal stěžovatel námitky. Námitky zamítla žalovaná rozhodnutím ze dne 27. 8. 2013, č. j. X, proti čemuž se stěžovatel bránil podáním správní žaloby ke krajskému soudu.

[14] Dle ustanovení § 24 odst. 5 zákona o mimosoudních rehabilitacích (z)a účelem zmírnění křivd způsobených vyloučením ze studia studentů vysokých škol se doba jejich vysokoškolského studia hodnotí pro účely důchodového zabezpečení tak, že se rok studia včetně let předepsaných pro ukončení tohoto studia, které nebylo možno z důvodů vyloučení absolvovat, započítává jako dva roky zaměstnání. Dle ustanovení § 25 zákona o mimosoudních rehabilitacích (v)ýpočet důchodu nebo úprava jeho výše podle § 24 zákona se provede jen tehdy, je-li to pro občana výhodnější než podle obecných předpisů důchodového zabezpečení nebo než podle § 25 zákona č. 119/1990 Sb., ve znění zákona č. 47/1991 Sb.“

[15] Jak uvedl Ústavní soud, „(s)myslem zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, je zmírnit následky některých majetkových a jiných křivd, učiněných v rozhodném období (§ 1 odst. 1). Z tohoto pohledu není možno při aplikaci tohoto zákona postupovat příliš restriktivně a formalisticky, nýbrž naopak je nutno používat jej velmi citlivě, vždy s ohledem na okolnosti konkrétního případu a zejména s ohledem na citovaný smysl a účel tohoto zákona.“ V nálezu ze dne 26. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 2366/07, potom Ústavní soud naznal, že: „(v) případě aplikace rehabilitačních předpisů platí, že teleologický přístup k výkladu práva musí převážet nad čistě dogmaticky gramatickým výkladem tak, aby byl v maximální míře naplněn účel rehabilitačních a na ně navazujících předpisů, jímž je zmírnění křivd spáchaných předchozím režimem.“

[16] Nejvyšší správní soud si je vědom toho, že stěžovateli bylo v minulosti veřejnou mocí ukřivděno a jeho nárok na kompenzaci prostřednictvím zápočtu dvojnásobného zhodnocení předpokládané doby studia pro účely důchodového zabezpečení je legitimní. Zároveň však upozorňuje, že účelem zákona o mimosoudních rehabilitacích v žádném případě není poskytnout úplnou nápravu, nýbrž jen zmírnit některé z utrpených křivd. Zákon o mimosoudních rehabilitacích se snaží o kompenzaci nepříznivých následků vyvolaných zásahy minulého režimu do života poškozených, a to v různé míře. Škála postižení je tak široká a rozmanitá, že nelze uvažovat o tom, že by se kompenzace mohla, byť jen vzdáleně, přiblížit skutečným ztrátám, které žadatel utrpěl. Materiální odškodnění zakotvená v rehabilitačních předpisech představují pouhý pokus o odčinění některých křivd a pojmově tedy nemohou kompenzovat a někdy ani zmírnit příkoří, kterým byly osoby komunistickým režimem perzekuované vystaveny. I přes fakticky omezené možnosti kompenzace zaručené zákonem o mimosoudních rehabilitacích však je třeba daný zákon vykládat stále dle jeho smyslu a účelu – tedy pouze jako pokus o zmírnění křivd způsobených za minulého režimu, nikoli jako jejich úplnou nápravu či kompenzaci v míře zákonem nepředvídané.

[17] Nejvyšší správní soud se ztotožnil s odůvodněními rozhodnutí správních orgánů. Smyslem ustanovení § 24 odst. 5 ve spojení s ustanovením § 25 zákona o mimosoudních rehabilitacích je použit dvojnásobného započtení doby skutečného nebo i jen předpokládaného studia v případě, kdy je takto pojatý výpočet pro postiženého výhodnější než výpočty dle obecně platných předpisů důchodového zabezpečení nebo dle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb. Zvýhodnění kompenzační povahy spočívá v dvojnásobném započtení zákonem určené doby a použití takového výpočtu v případě, že je to pro dotčenou osobu výhodnější. Ze žádného ustanovení zákona ani z jeho koncepce či smyslu a účelu však nelze dovodit, že dvojnásobné započtení skutečné či předpokládané doby studia má být jakousi prémie poskytovanou ještě nad rámec jiné doby, která by byla započitatelná podle obecných předpisů. Takovýto úmysl zákonodárce v zákoně o mimosoudních rehabilitacích ani náznakem neprojevil – naopak, deklaroval vcelku jasně úmysl kompenzaci provést právě a „jen“ případným dvojnásobným započtením stanovené doby, jestliže je to pro dotčenou osobu výhodnější. Na takovémto rozhodnutí zákonodárce neshledává Nejvyšší správní soud nic protiústavního a nevidí ani potřebu interpretačně posouvat význam § 24 odst. 5 zákona o mimosoudních rehabilitacích mimo rámec doslovného výkladu tohoto ustanovení.

pokračování

[18] Ve svém rozsudku ze dne 30. 9. 2004, č. j. 7 Ads 25/2003 - 44, vyjádřil Nejvyšší správní soud právní názor, že: „(z)ákon o mimosoudních rehabilitacích neupravuje postup za situace, kdy se u pojištěnce kryjí doby pojištění navzájem, ale pouze stanoví, jak se hodnotí doba studia pro účely důchodového zabezpečení, nebylo-li možné celé studium důvodů vyloučení absolvovat a že se výpočet důchodu nebo úprava jeho výše podle § 24 tohoto zákona provede jen tehdy, je-li to pro občana výhodnější. Pokud tedy zákon o mimosoudních rehabilitacích neřeší situaci, kdy dojde k vzájemnému krytí doby pojištění, pak je nutno aplikovat ust. § 14 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., v platném znění. Jestliže tedy ČSSZ dobu dálkového studia stěžovatele započítala s ohledem na jeho vyloučení dvojnásobkem, ale nezapočetla souběžnou dobu zaměstnání, neshledává Nejvyšší správní soud nezákonnost na straně městského soudu, když dospěl k závěru, rozhodnutí ČSSZ odpovídá právním předpisům a zjištěnému skutkovému stavu.“ Jádrem právního názoru zde vyjádřeného je použitelné i na případ stěžovatele. Skutečnost, že zatímco v citovaném rozsudku šlo o dálkové studium, zatímco u stěžovatele o studium řádné denní, na použitelnosti uvedeného právního názoru nic nemění, neboť není kritériem, které by mělo míru kompenzace odlišovat. Takovéto kritérium v první řadě zákonodárce nikde nezmínil. Nejde ani o kritérium, které by plynulo z povahy věci či ze smyslu a účelu mimosoudních rehabilitací nebo z potřeby ústavně konformní interpretace rehabilitačních zákonů. U obou skupiny studujících bylo jejich postižení vyloučením ze studia typově obdobně závažným zásahem, který, pokud se jej zákonodárce rozhodl kompenzovat, mohl (a podle vůle zákonodárce měl) být kompenzován shodným způsobem. Nelze mít za to, že vyloučení denního studenta by mělo být *a priori* považováno za typově závažnější nespravedlnost než vyloučení studenta dálkového, kvůli čemuž by mělo být se studenty denními zacházeno výhodnějším způsobem. Povaha vyloučení ze studia je stejná v obou případech, neb spočívá především v tom, že dotčené osobě bylo znemožněno získat nejvyšší stupeň vzdělání, což ji jednak zbavilo možnosti získat nové poznatky a informace, jednak zpravidla poškodilo v oblasti osobního a profesního rozvoje.

[19] Pokud tedy krajský soud žalobu stěžovatele zamítl a rozhodnutí žalované potvrdil, posoudil věc v plném souladu se zákonem. Kasační stížnost není důvodná.

IV. Závěr a náklady řízení

[20] Nedůvodnou kasační stížnost Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl, a to bez jednání (§ 109 odst. 2 věta první s. ř. s.).

[21] Výrok o náhradě nákladů řízení se v případě stěžovatele opírá o ustanovení § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, (n)estanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v řízení úspěch neměl, proto mu právo na náhradu nákladů nenáleží. Žalovaná, která ve věci úspěch měla, právo na náhradu nákladů řízení nemá, neboť jí toto právo upírá § 60 odst. 2 s. ř. s. (ve spojení s § 120 s. ř. s.), podle něhož ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. neplatí, mělo-li by být právo přiznáno správnímu orgánu mimo jiné ve věcech ve věcech důchodového pojištění.

P o u ě n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. srpna 2015

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu